

Kertomus Santahaminan Isosaarella olevien esihistoriallisten hautakumpujen kartoituksesta ja koekaivauksesta, jotka suoritettiin fil. maisteri Eino Hukkisen johdolla kesä-heinäkuussa 1957.

Kinofilm 21404.

Allekirjoittaneen ilmoitettua syksyllä v.1956 Muinaistieteelliselle Toimikunnalle ennen luettelematon, ulkonäöstään päätellen viikinkiaikainen hautakumpu Santahaminan Isosaarella, otettiin tämän kartoitus ja pintapuolinen tutkimus Esihistoriallisen osaston seuraavan vuoden työohjelmaan. Tutkimukset aloitettiin maist. Hukkisen johdolla kesäkuun 12 p:nä 1957 ja olivat työt käynnissä yli kuukauden ajan, kestäen odotettua kauemmin, koska niiden aikana löytyi lähistöltä toinenkin samanlainen muinaisjäännös, jonka kartoitus ja koekaivaus suoritettiin ensinmainitun lisäksi. Kartoitustyössä oli allekirjoittaneella apulaisina ylioppilaat Holthöyer ja Sarvas, ensinmainittu kuitenkin vain pari päivää.

Mainitut hautakummut sijaitsevat Santahaminan itäkärjessä olevassa, täytetyillä kannaksilla tähän yhdistetyssä Isosaarella, n. 400 m:n etäisyydellä toisistaan. Ensin löydetty muinaisjäännös on matalalla kallionkukkulalla, Puolustusvoimien topografikartan (Helsingin ympäristö, Lehti 4) mukaan n. 11 m:n korkeudella merenpinnasta, n. 100 m:n etäisyydellä itärannalla olevasta hiekkarannasta luoteiseen. (kartta 1, № I) Myöhemmin löydetty muinaisjäännös sijaitsee Isosaaren korkeimmalla

kohdalla, lähes $\frac{1}{2}$ km kaakkoon edellisestä, topografikartan mukaan n. 14 m:n korkeudella merenpinnasta, kallionkukkulan huipulle rakennetun tykkiaseman vieressä. Paikalle johtaa suoraan Isosaaren pohjoisen kannaksen kautta kulkeva kivetty tykkitie. (Kumpu merkitty topografikartan suurennukseen №:lla II)

Varojen puutteessa oli tyydyttävä ainoastaan pienillä koekaivauksilla selvittämään muinaisjäännösten rakenne ja kartoituksen avulla saamaan selville niiden ulkomuoto. Santahaminan v.t. komendantin, kapt. Heinaron myötävaikutuksella ympäröitiin kumpu I työn päätyttyä piikki-lanka-aidalla ja muinaisjäännökset varustettiin Muinaistieteellisen Toimikunnan rauhoituskilvillä.

Molemmat hautakummut muistuttavat ulkomuodoltaan tyypillisiä viikin-kiajan hautakumpuja, olleen kooltaan lähinnä Ahvenahmaan Godbyn suurten hautakumpujen kaltaisia. Myöhemmin löydetty kumpu on edellistä suurempi, läpimitaltaan 18-19 m ja korkeudeltaan $4\frac{1}{2}$ -5 m. Pienempi kumpu on läpimitaltaan 16-17 m ja vastaavasti 3- $3\frac{1}{2}$ m korkea. Molemmat muinaisjäännökset ovat kokoonpannut hienosta hiekasta, ilman mitään ulospäin näkyviä kivirakennelmia, lukuunottamatta kumpu I:n eteläosassa olevaa puoli-pyöreää, matalista kivistä tehtyä ulkonemaa, jonka pohja on huomattavasti kivireunusta alempana (vrt. kumpu I:n profiilia C-D). Molemmissa kummuissa on laella melkein keskipisteessä lähes pyöreä, n. $\frac{1}{2}$ m:n syvyinen vajoama (vrt. kuvat 5 ja 10).

Kumpu I sijaitsee suoraankallioperustalla ja on huonommin säilynyt kuin myöhemmin löydetty muinaisjäännös. Luoteiskulmasta on otettu n. 6 m:n leveydeltä hiekkaa, nähtävästi lähellä kulkevan tien rakennustöihin. (kuva 1) Samoin on suuremman kummun länsiosasta poistettu hiekkaa melkein yhtäpaljon. Molempien hautakumpujen kyljistä pistää esiin iäkkeitä puita, joiden juuret ovat varmasti pahoin turmelleet niiden sisustaa, jonka tähden niiden poishakkaaminen olisi kumpujen vastaista säilymistä ajatellen hyvin tärkeää.

Paikalla suoritettiin useita pieniä koekaivauksia, joilla pyrittiin toteamaan kumpujen rakenne. Tässä tarkoituksessa poistettiin molempien kumpujen juuresta lähellä maanpintaa useasta eri kohdasta n. puolen neliömetrin alalta pintaturvetta ja lastoilla koettelemalla tarkkailtiin sisustaa, joka havaittiin kaikkialla olevan samanlaista hienoa hiekkaa, ilman suurempia kiviä. Mitään löytöjä tai orgaanisia jätteitä, kuten hiiltä ym ei hiekan joukosta tavattu, mikä onkin ymmärrettävää, koska poraukset ulottuivat työvälineiden ja työvoiman puutteessa vain n. 60 cm:n syvyyteen.

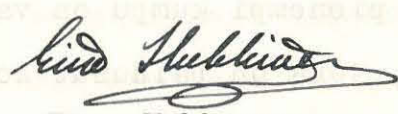
Molemmat kummut ovat pohjapiirrokseltaan melkein pyöreitä, kumpu II paremmin säilyneenä lisäksi erittäin säännöllisen kekomainen sivulta katsottuna (kuva 6), pienempi kumpu on vahingoittunut hiekanoton lisäksi lounaisnurkastaan, joka on painunut kokoon kummun pintaa lakea kohti ajaneen raskaan traktorin tai hyökkäysvaunun painon alla. Läheisyydessä sijaitsevan näiden ajoneuvojen harjoitusradan takia on tämä kumpu, kuten edellä mainittiin, ympäröity piikkilanka-aidalla. Kummun kyljissä ja laella on myöskin havaittavissa muutamia niihin kaivettuja ampumakuoppia.

Kapteeni Heinaron antamien tietojen mukaan eivät k.o. muinaisjäännökset voi olla mitään vanhoihin linnoituslaitteisiin liittyvää perua. Niiden korkeussuhteet ja säännöllinen muoto viittaavat esihistoriallisiin hautakumpuihin, lähinnä viikinkiaikaisiin. Topografikartan 5 m:n korkeuskäyrien mukaan piirretty kartta 2 osoittaa paikalla olleen rautakaudella useita matalia pikkusaaria, joiden korkeimmilla kohdilla sijainneet hautakummut ovat aikoinaan näkyneet kauaksi. Koska seutu sijaitsee viikinkiaikaisen ns. Idäntien varrella, näyttää todennäköiseltä, että ko. muinaisjäännökset ovat tuolle ajalle kuuluvia hautakumpuja.

Mainittakoon lopuksi, että kumpu I:n lähistöllä n, 50 m:n päässä sijaitsee puolikaaren muotoinen, kolmesta kivirivistä kokoonpantu

matala kivilatomus, joka paikalla käyneen intendentti, maist. J. Voion-
maan mukaan kuitenkin todennäköisesti kuuluu historialliselle ajalle,
jollon ehkä yhteydessä vuosisadan alussa suoritettuihin tierakennus- ja
linnoitustöihin.

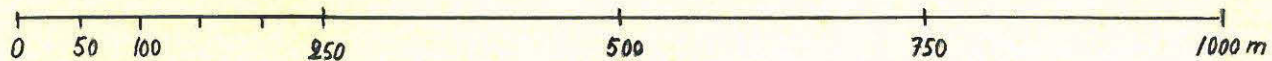
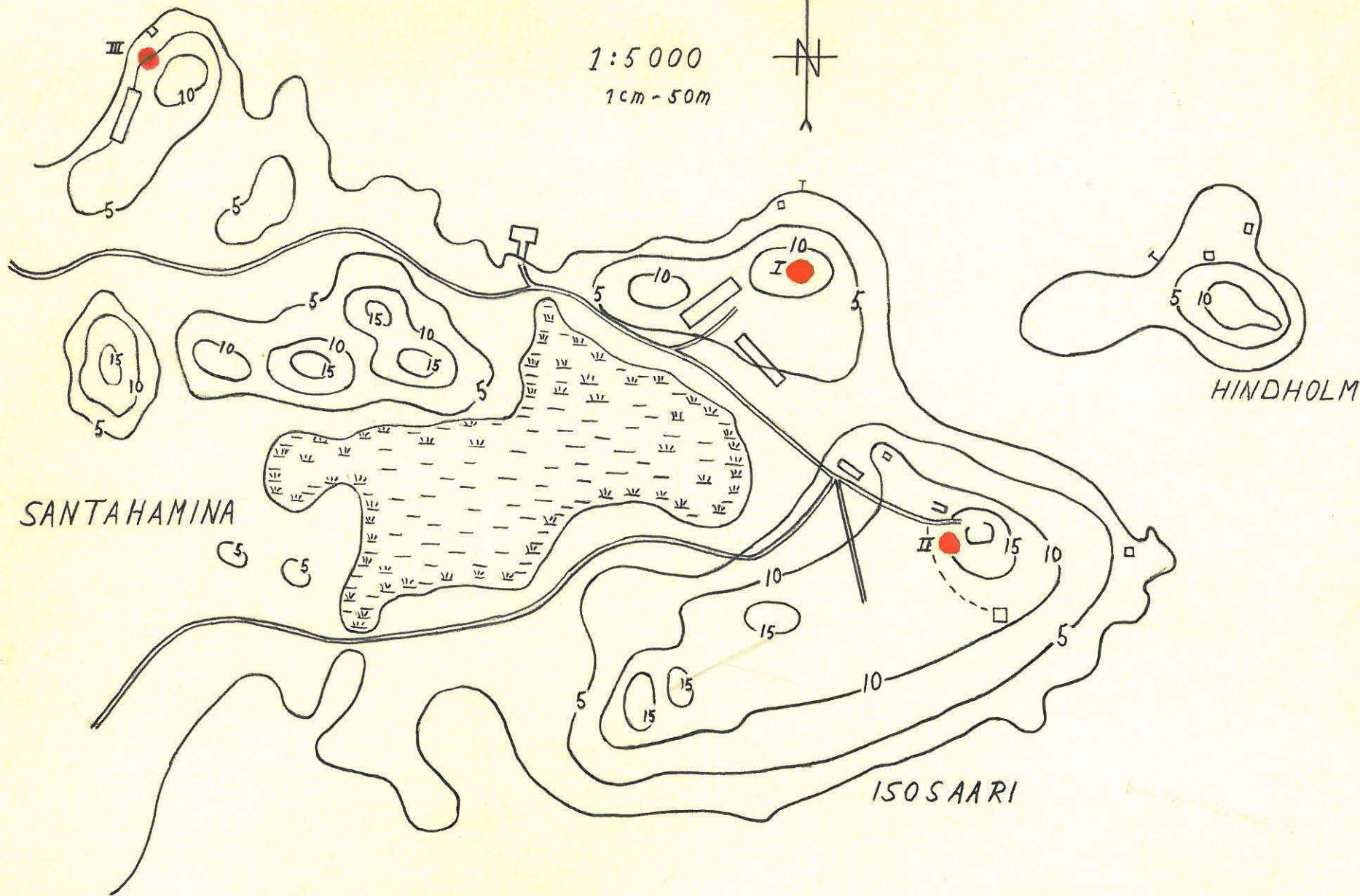
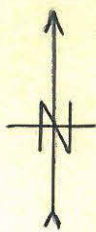
Helsingissä, lokakuun 11 p:nä 1957

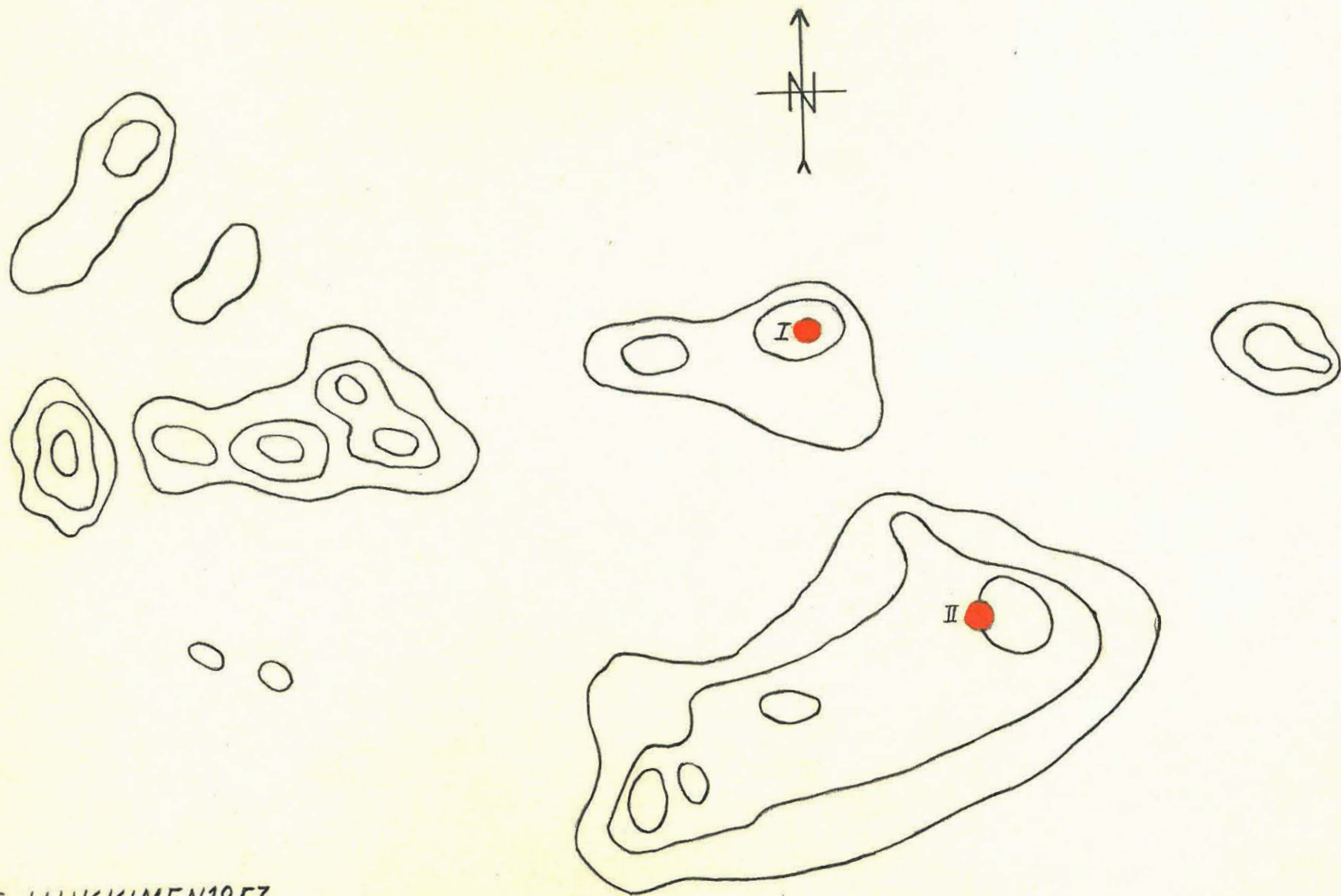
Eino Hukkinen

1.

1:5000
1cm = 50m

2.

E. HUKKINEN 1957

Kuva 1.

Kumpu I, Pohjoisesta nähtynä.
oikealla hieman tossa rikkoutunut
mutkkaus.

Kuva 2.

Kumpu II, Etelästä nähtynä.
Prof. A-B

Kuva 3.

Kumpu I. Lännestä nähtynä.
Prof. C-D

Kuva 4.

Kumpu I Idästä nähtynä

Kuva 5

Kumpu I. Huipulla oleva
vajoama
Profiilien risteyskohta.

Kuva 6.

Kumpu II. Lännestä nähtynä.

Kuva 7.

Kumpu II. Etelästä nähtynä

Kuva 8.

Kumpu II. Pohjoispuolelta

Kuva 9.

Kumpu II. Idästä nähtynä.

Kuva 10.

Kumpu II. Profiilien risteyskohdassa
oleva vajama.

Helsinki, Lantahanina, Hautakum.
pu Tossaaren kirjussa.

Valok. Huikkinen 1956.

Helsinki, Jantahammas, huntu Ilosaaren nokassa.

Helsinki 1956.

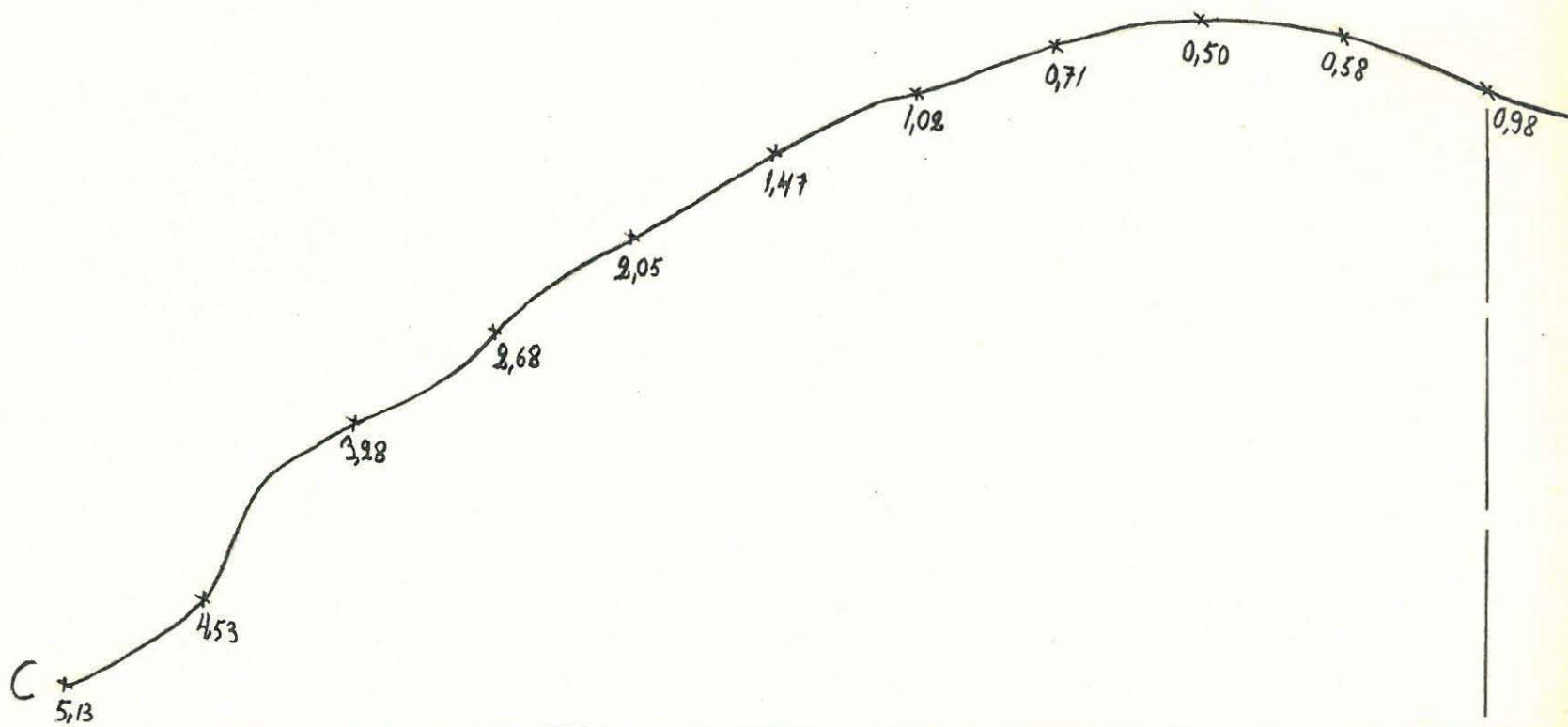
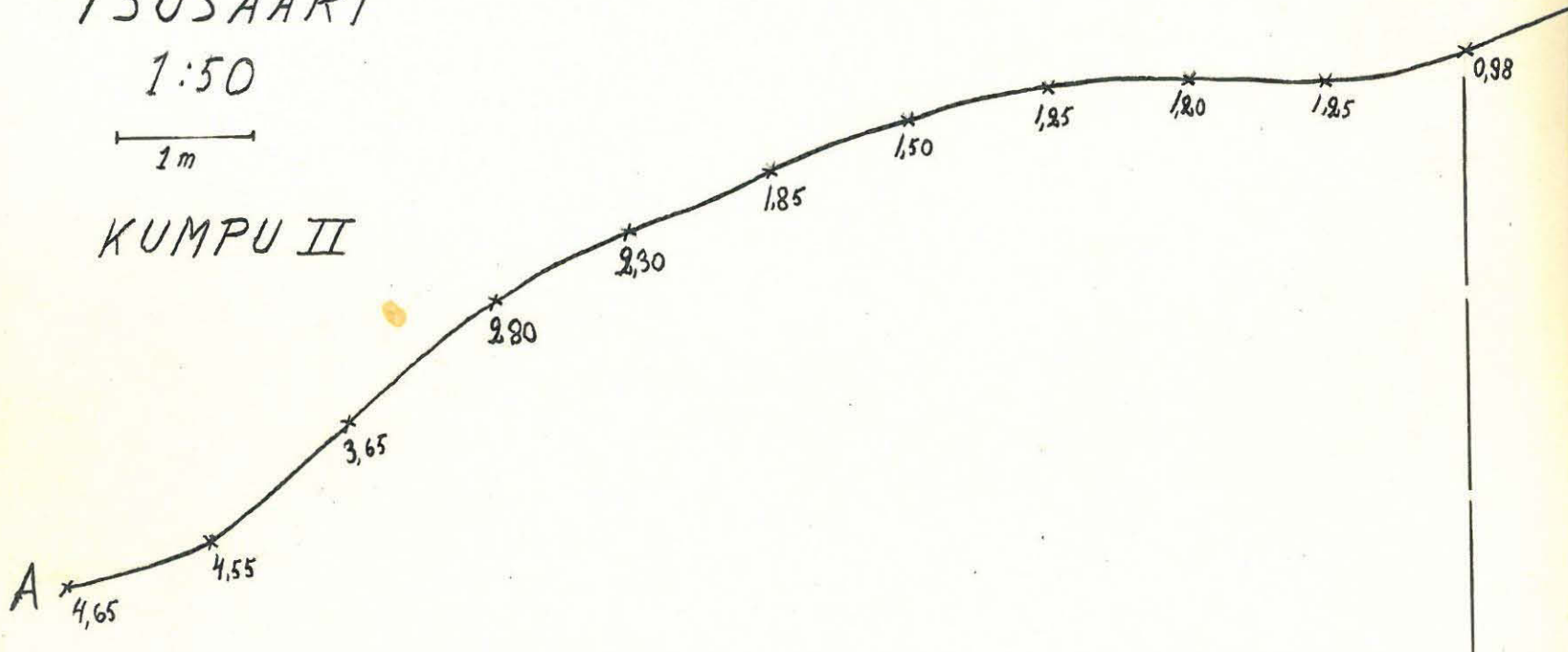
SANTAHAMINA

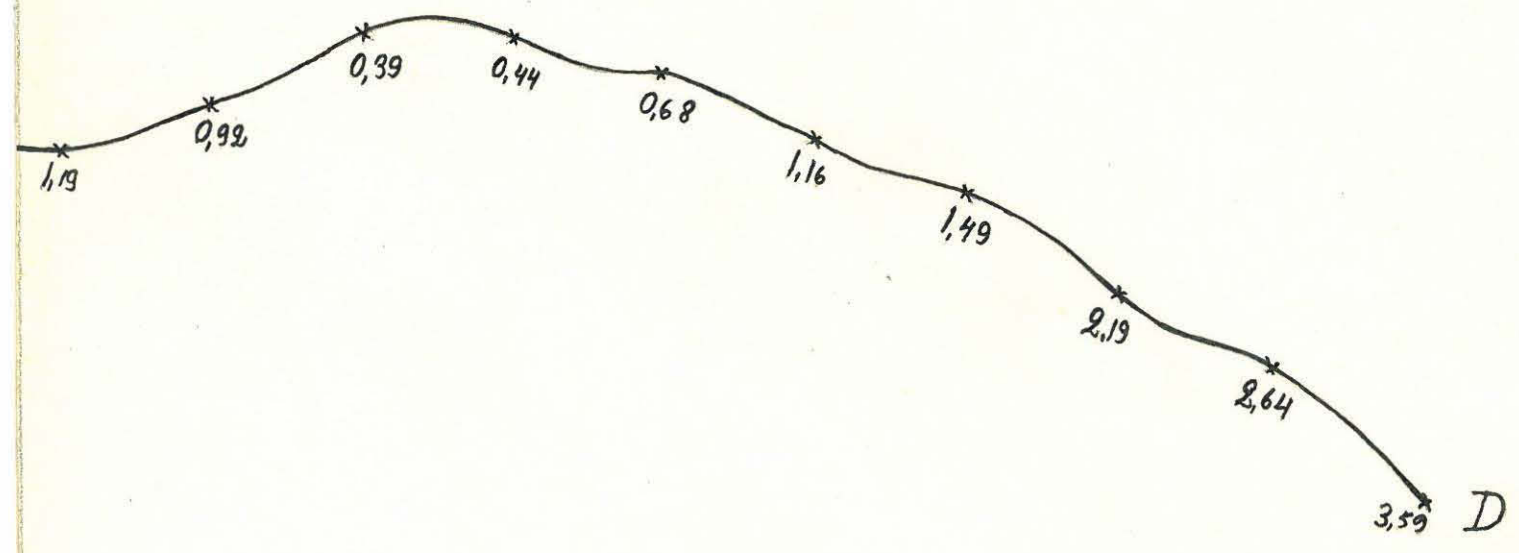
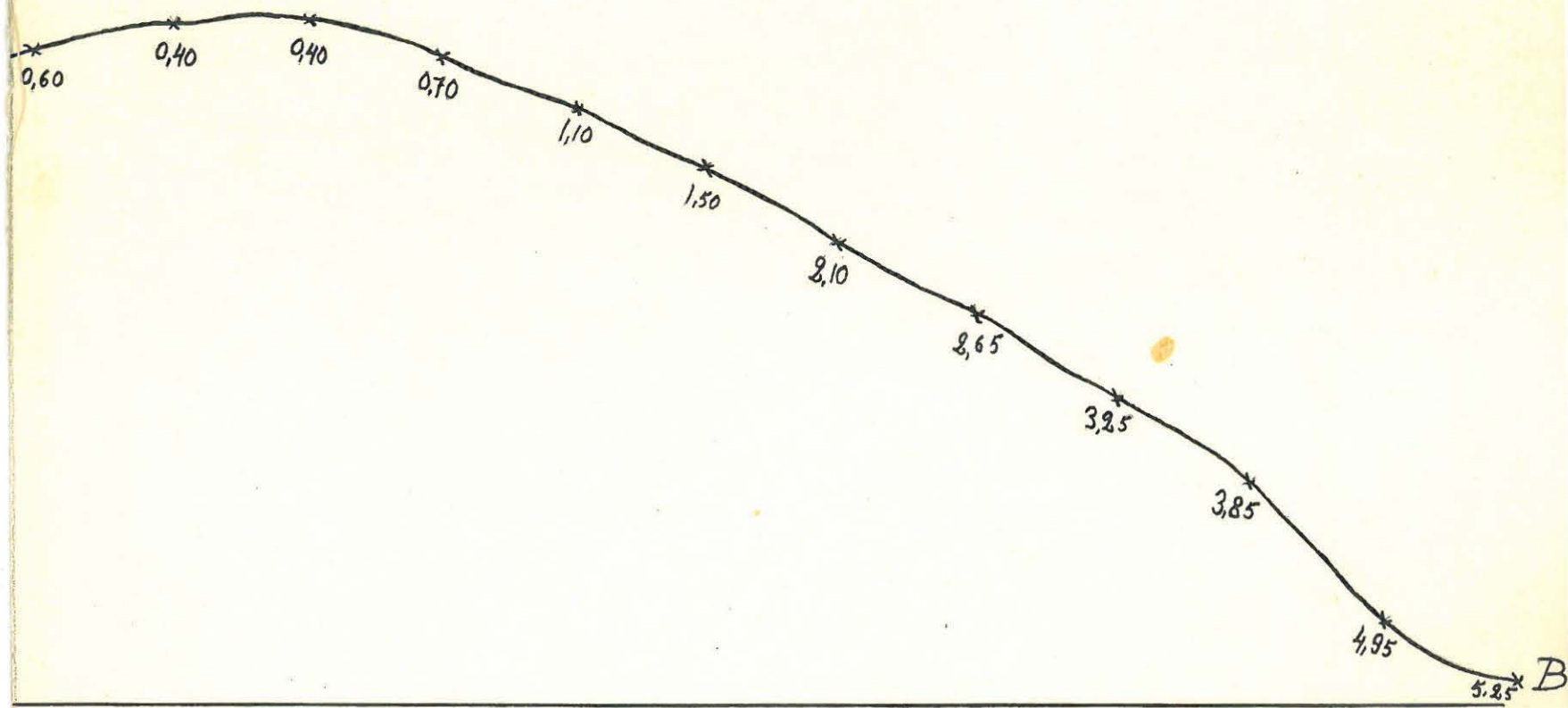
ISOSAARI

1:50

1 m

KUMPU II

SANTAHAMINA

ISOSAARI

1:50

KUMPU II

D

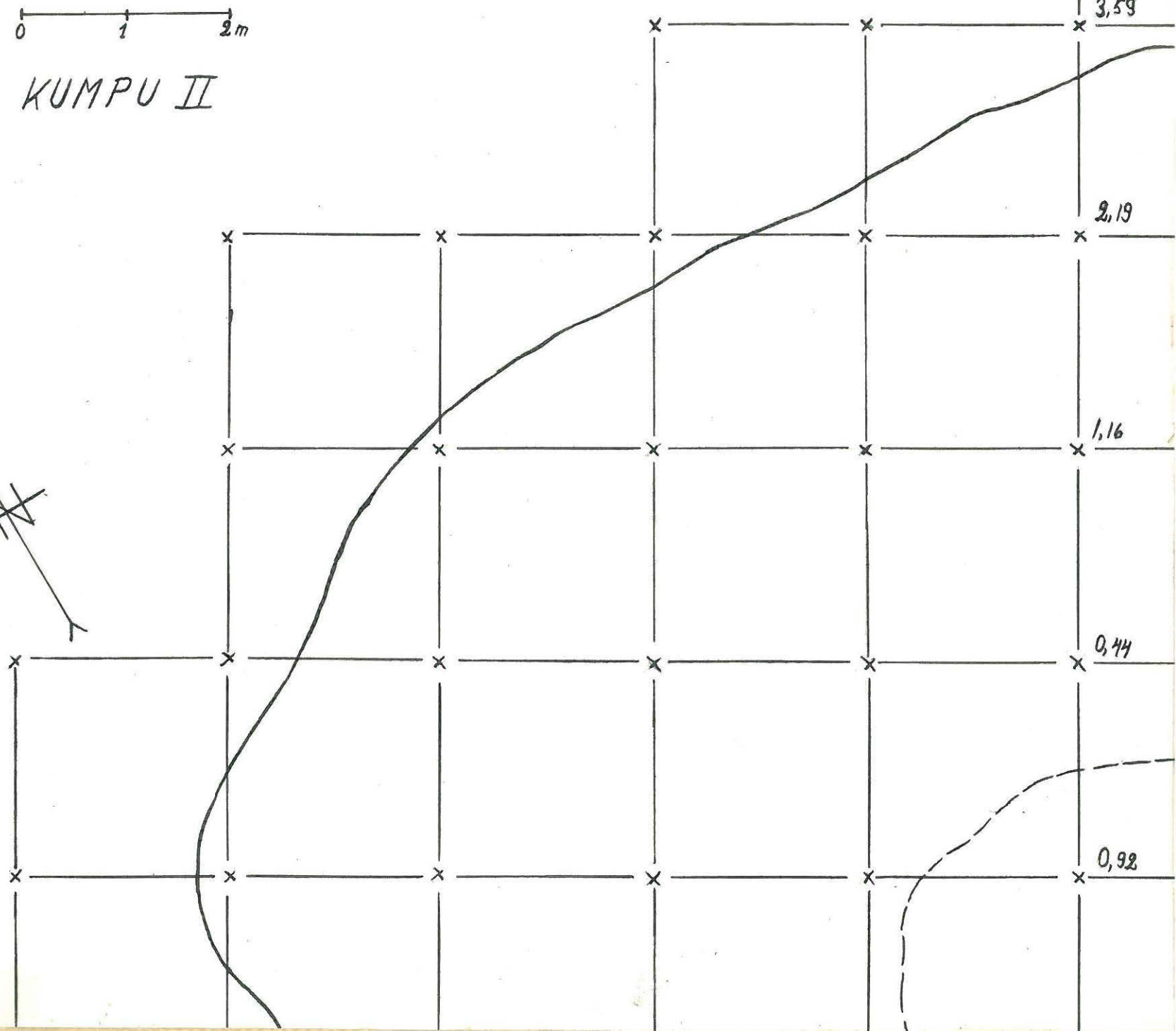
3,59

2,19

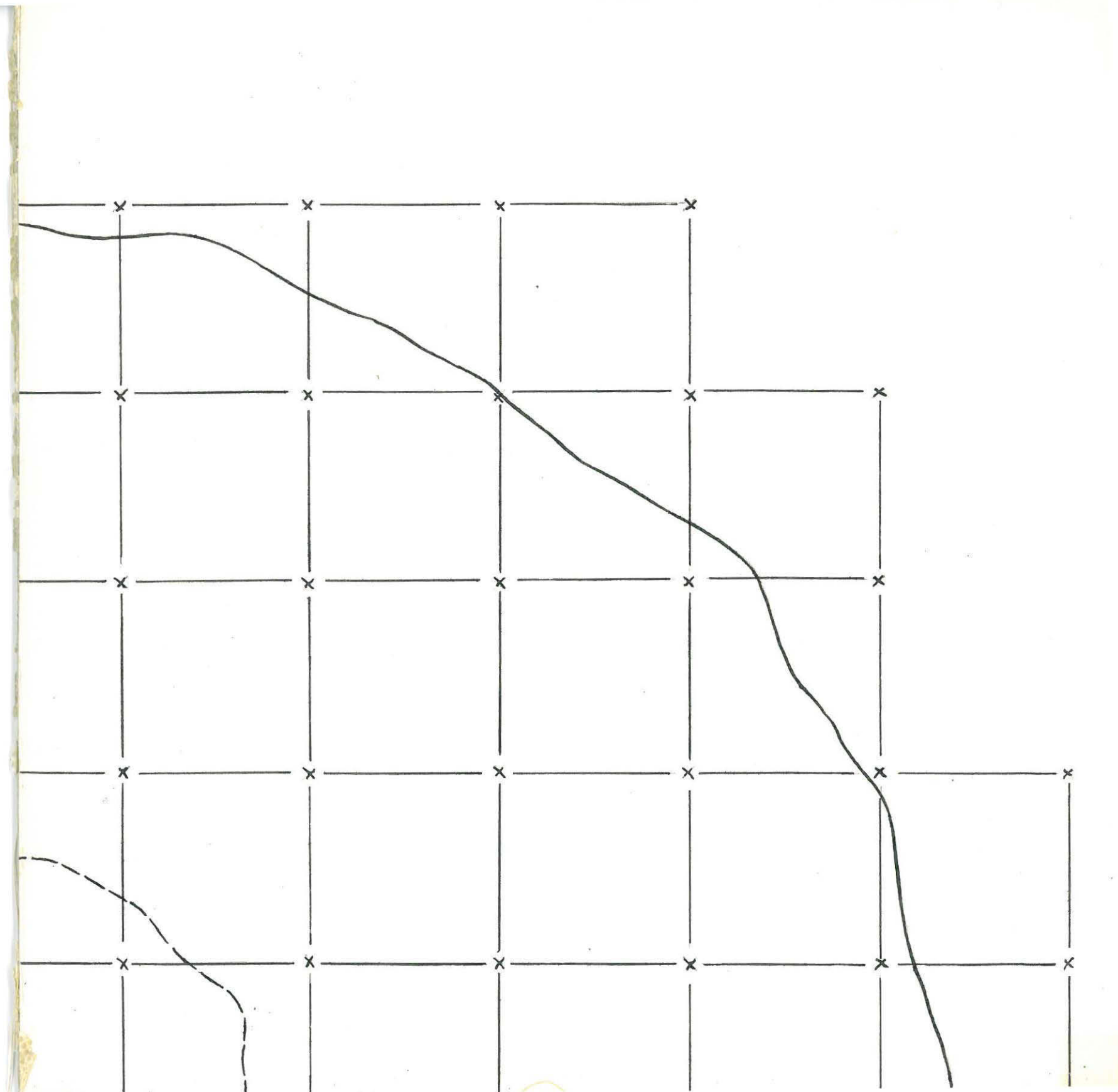
1,16

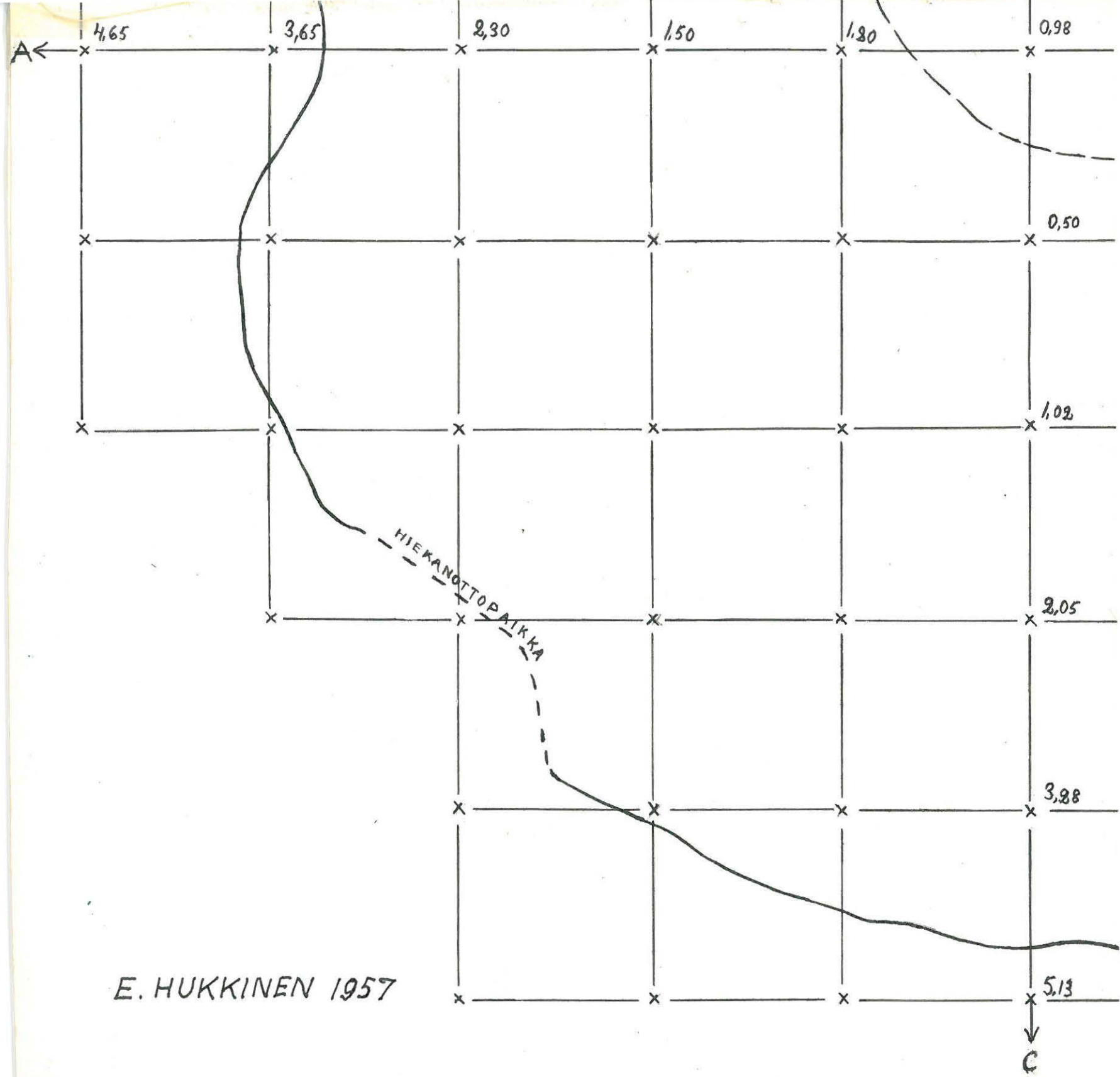
0,44

0,92

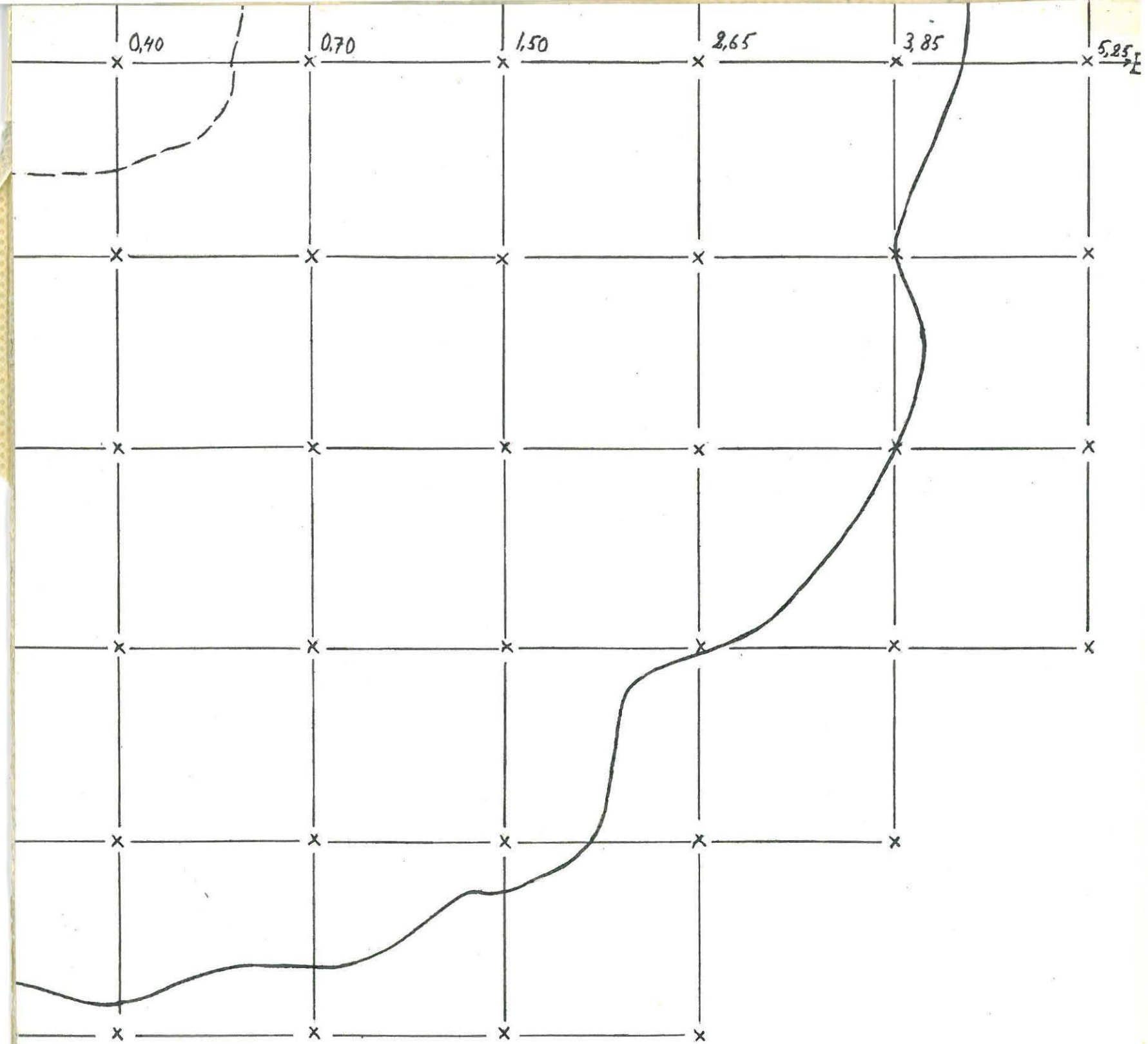

E. HUKKINEN 1957

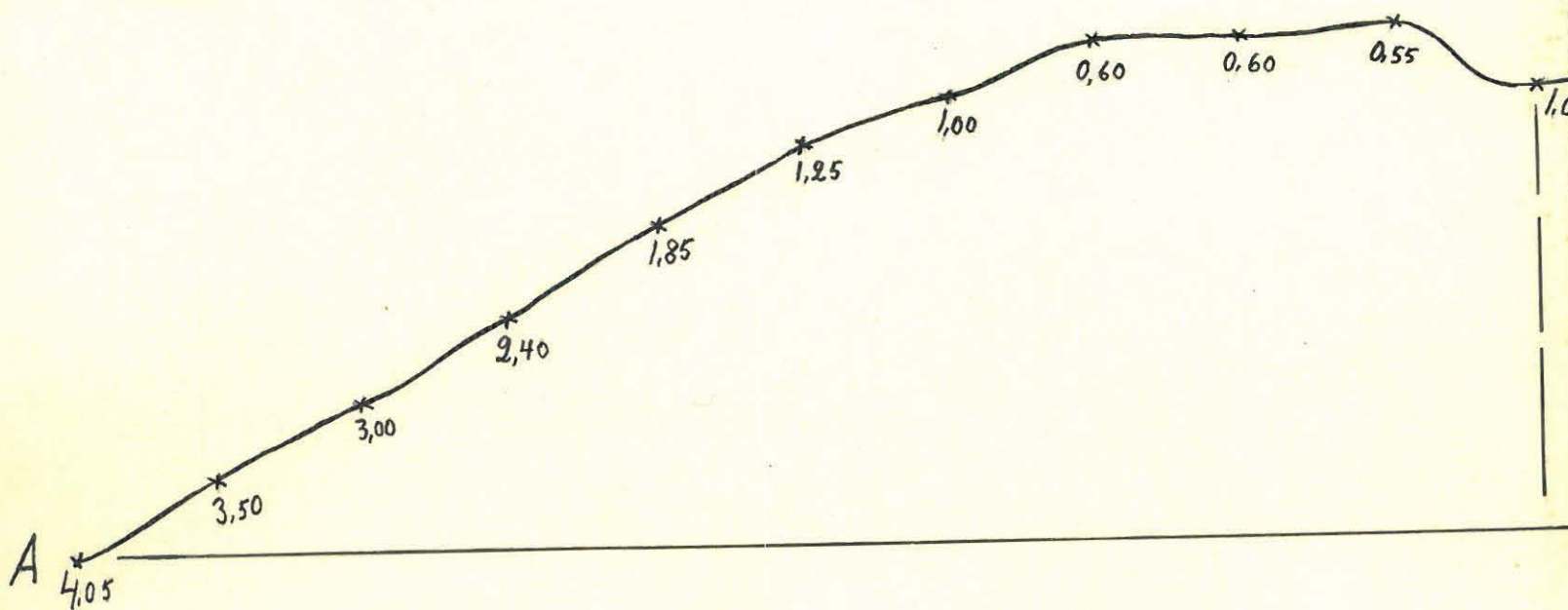
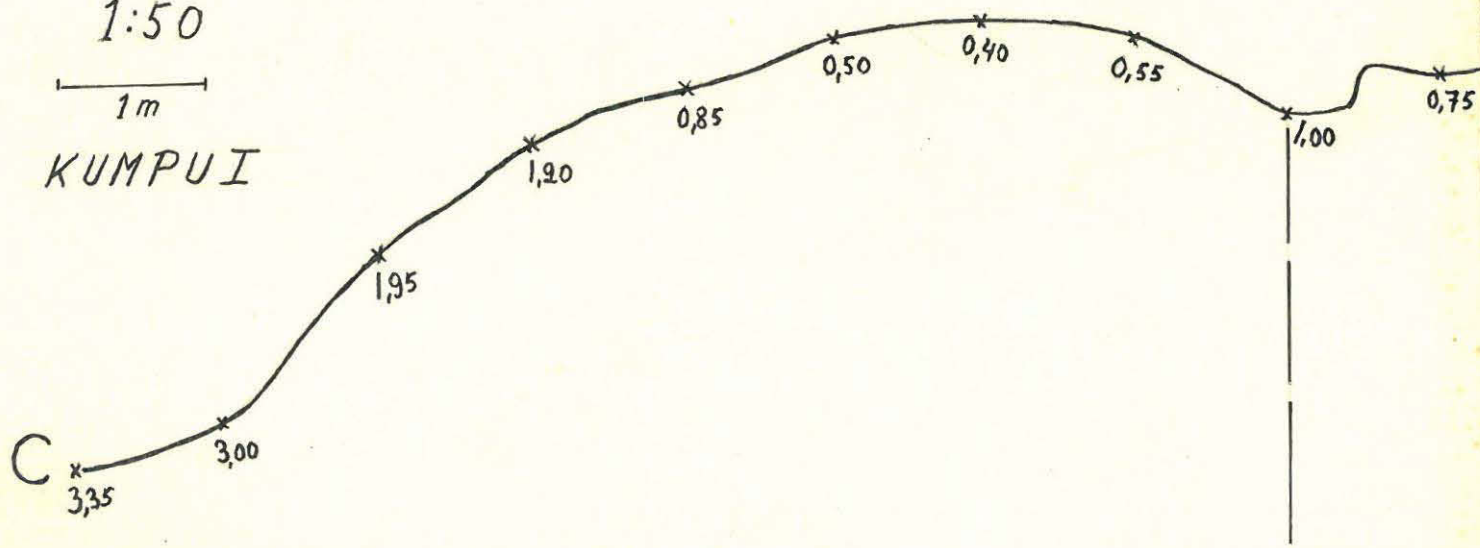
SANTAHAMINA

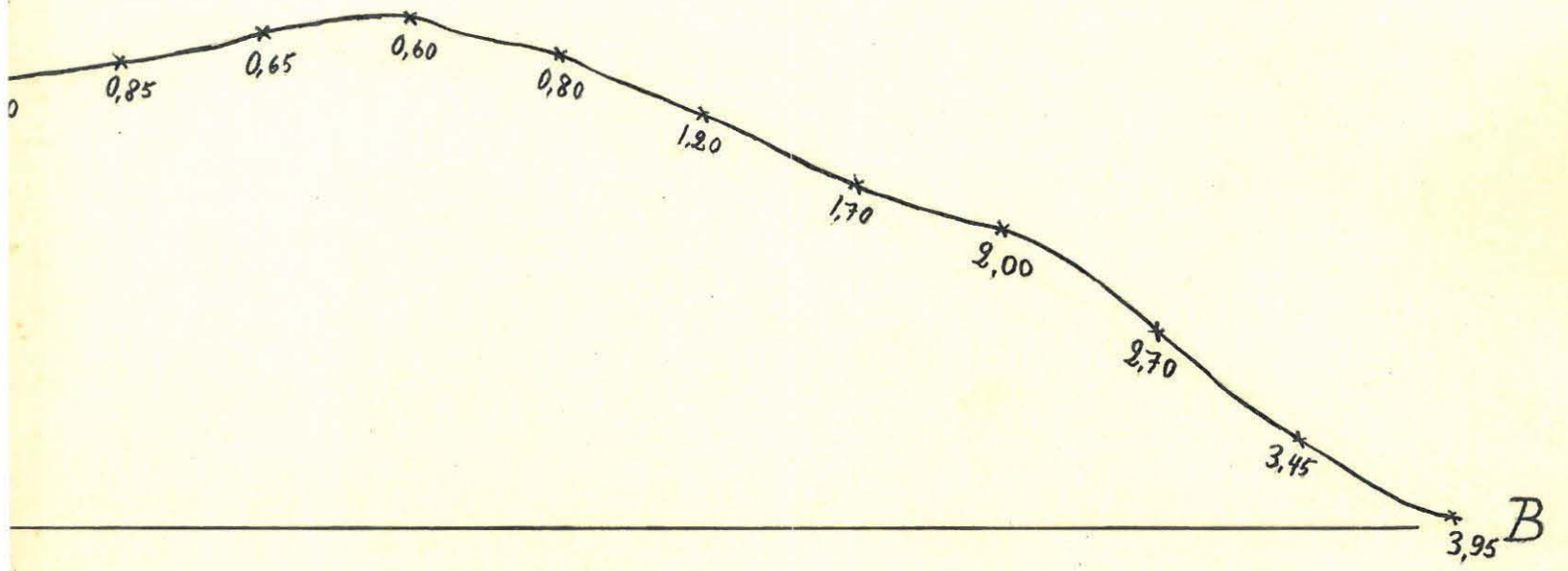
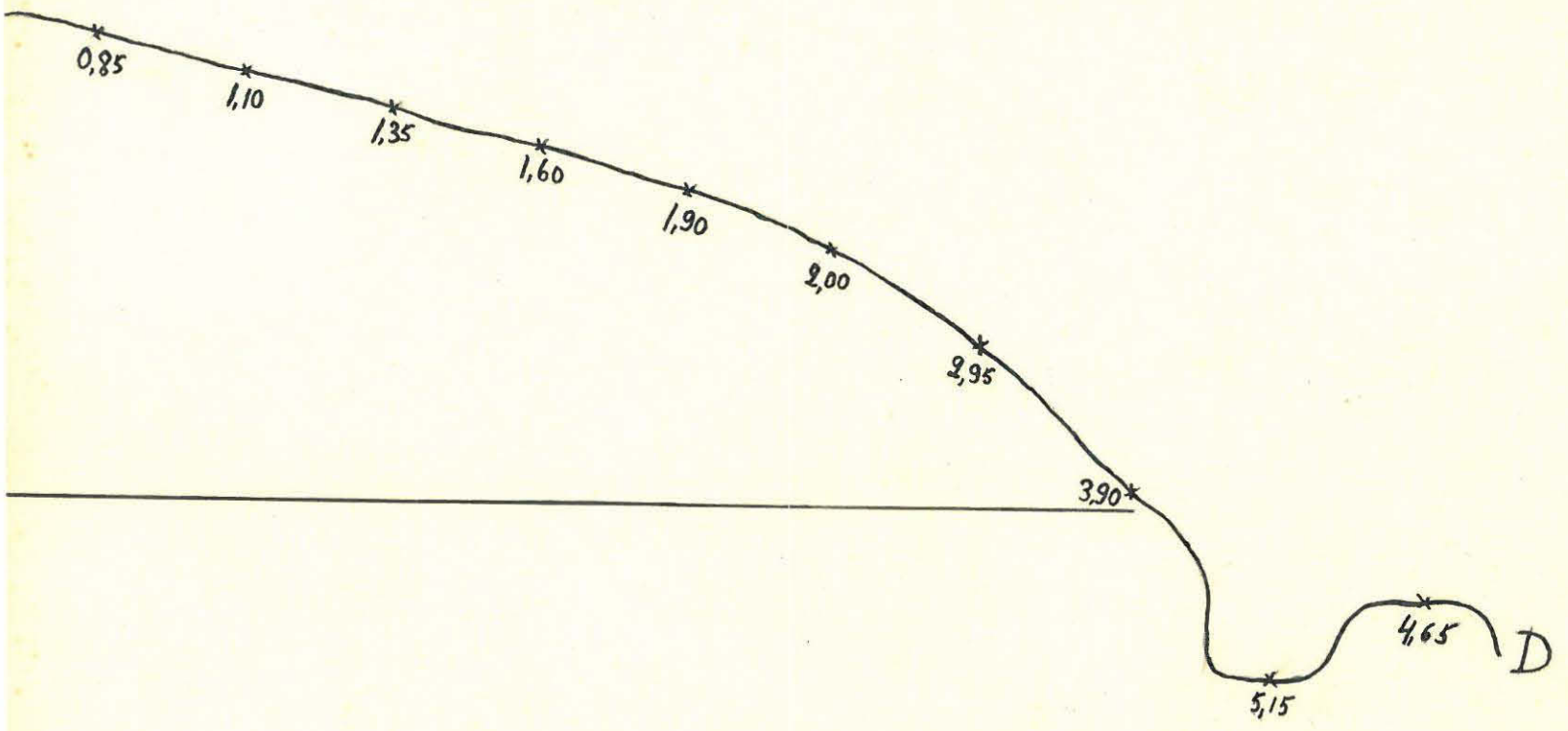
150SAARI

1:50

1 m

KUMPUI

SANTAHAMINA

ISOAARI

1:50

KUMPU I

C

3,35

1,95

0,85

0,40

1,00

4,05

3,00

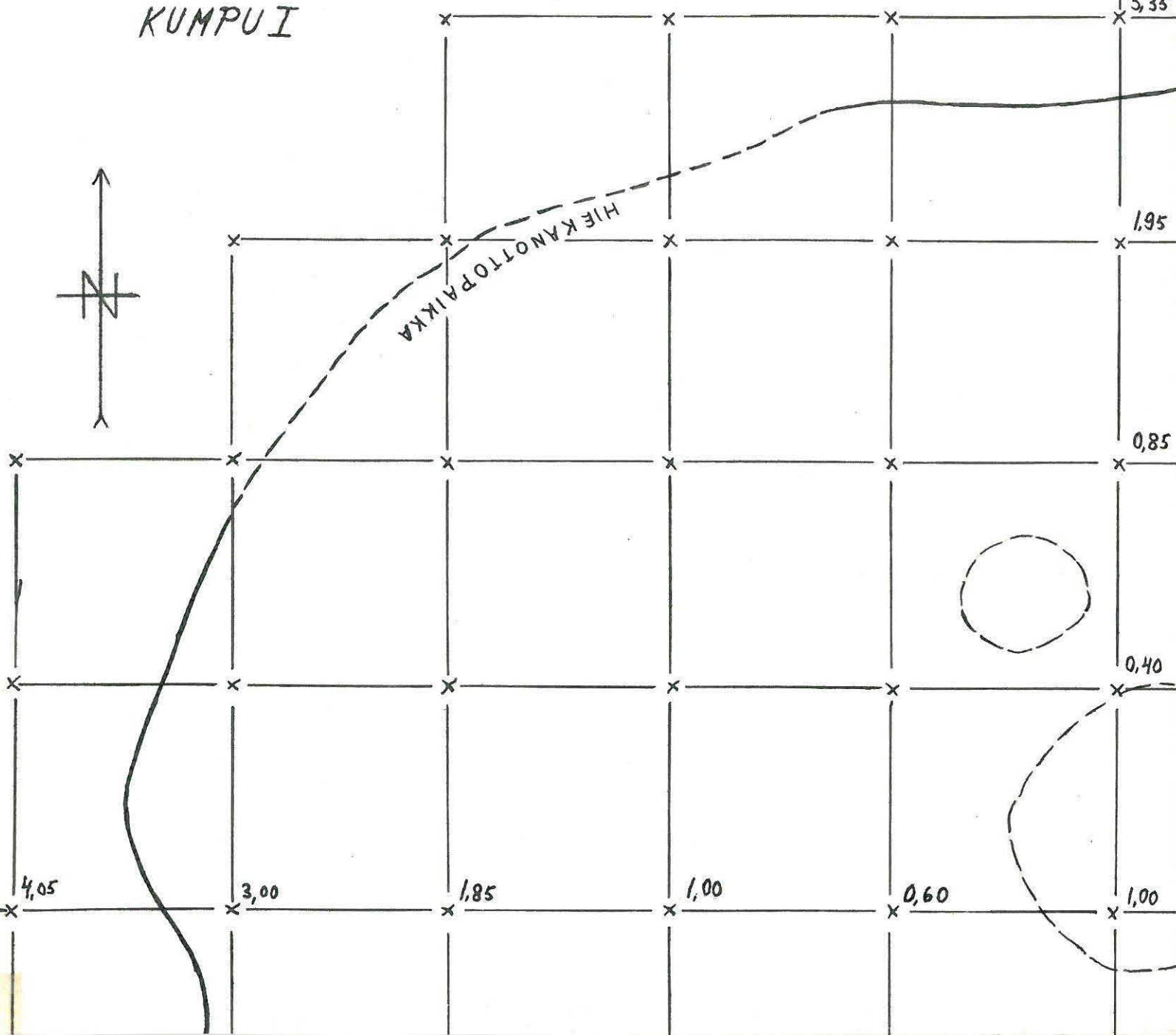
1,85

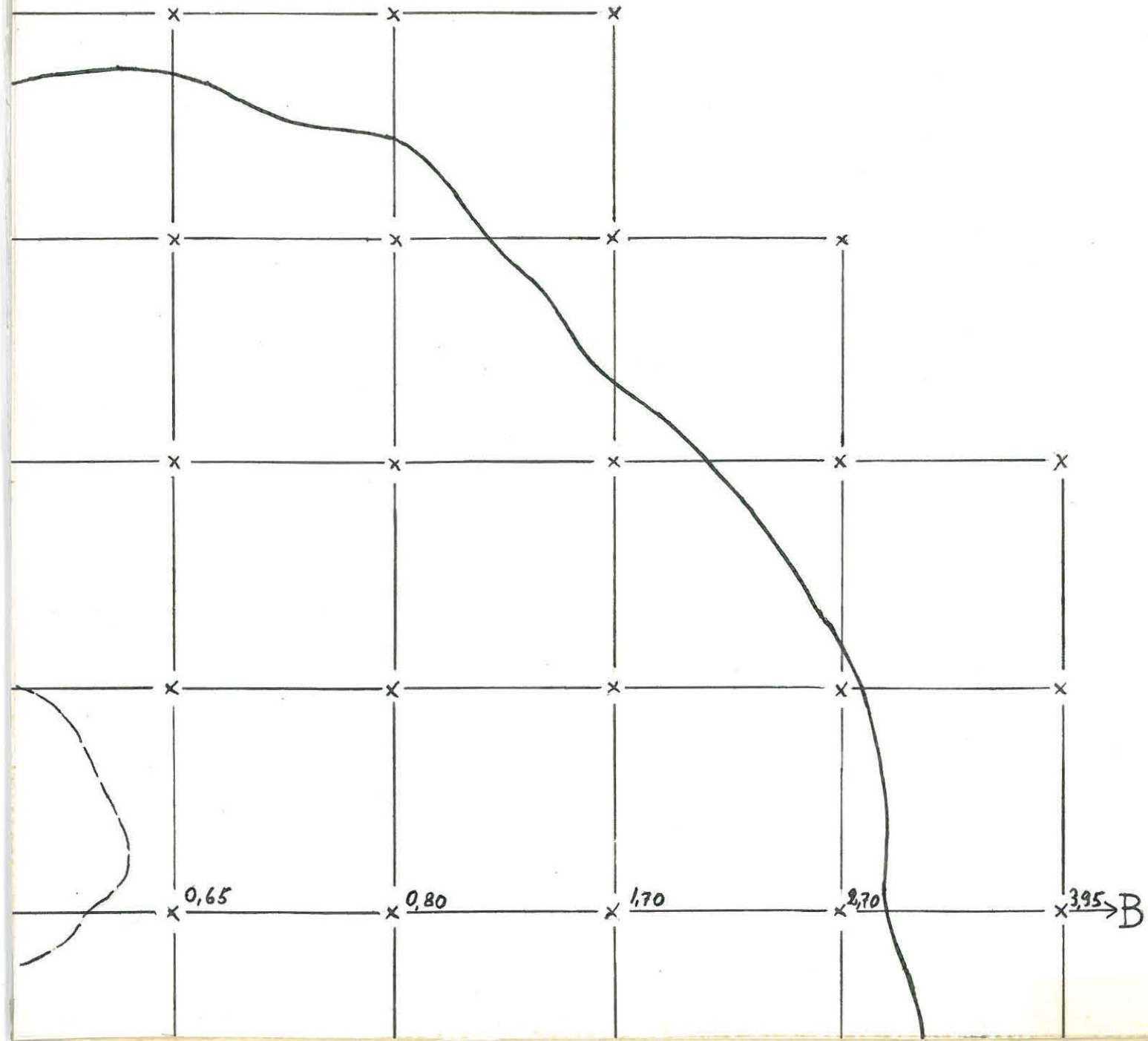
1,00

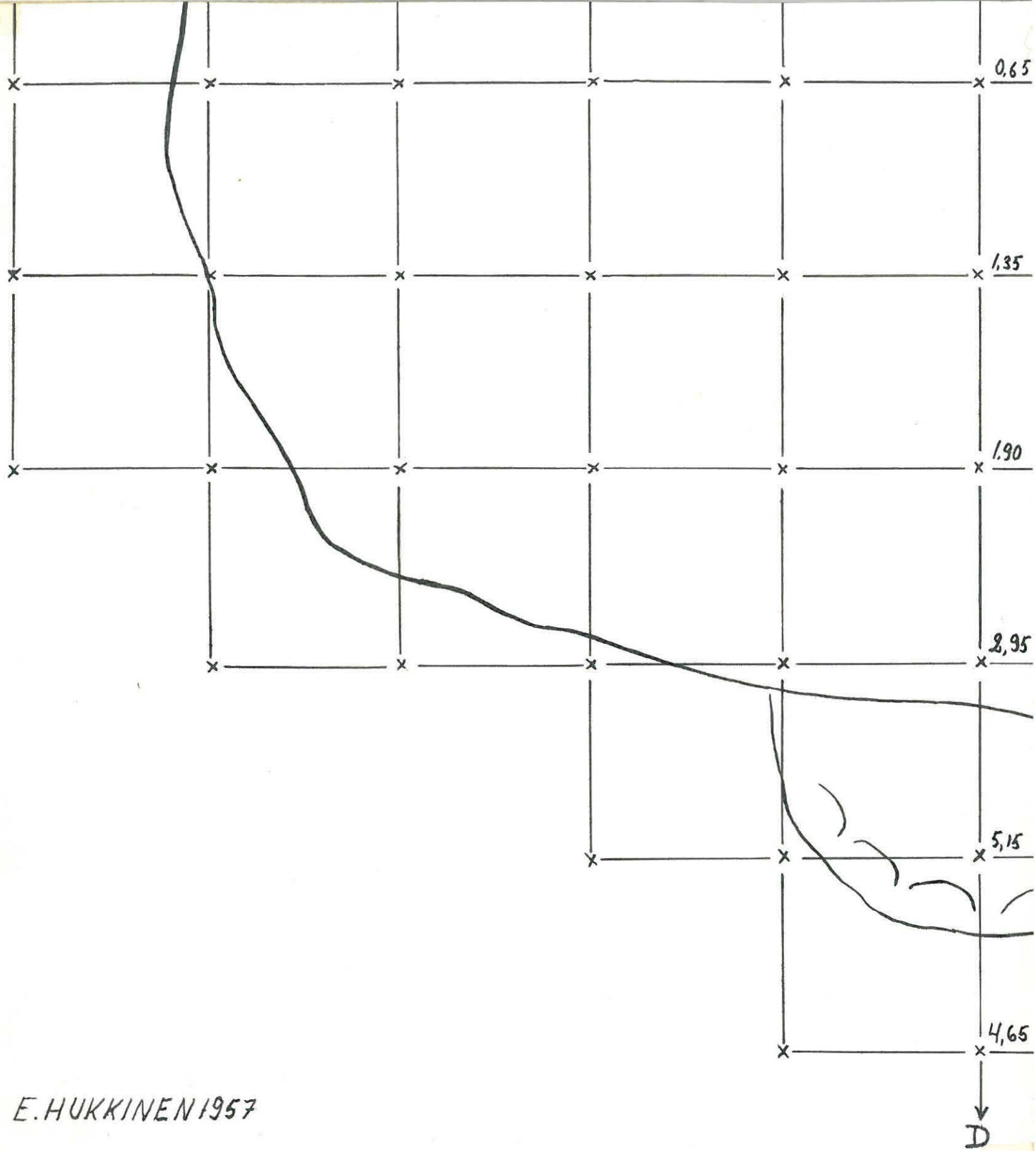
0,60

HIEKANOITTOPAIKKA

A ←

E. HUKKINEN 1957

D

